

УДК 364.652.2-054.73

*Семигіна Т.В., докт. політ. наук, Академія праці, соціальних відносин і туризму,
Гусак Н.Є., канд.соціол.наук, Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
Трухан С.О., Міжнародна організація «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я»*

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Розглянуто проблеми внутрішньо переміщених осіб, описано міжнародний та вітчизняний досвід роботи з ними, наведено ключові інтервенції у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами. Наголошено, що система соціальної підтримки таких осіб повинна будуватися на сучасних ідеях активізації та звільненні від потреби у соціальних працівниках.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи (ВПО), соціальна підтримка, професійна соціальна робота.

Збройний конфлікт на Сході України та анексія Криму призвели до того, що чимало людей покинули свої домівки та переїхали у безпечніші місця України або в інші держави. Число цих внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) суттєво зросло: якщо у серпні 2014 р. було офіційно зареєстровано 135 тис. ВПО, то в лютому 2015 р. їх налічувалося понад мільйон, третина з них – діти; 98% з цієї кількості становлять переселенці з Донецької та Луганської областей, 2% – з Криму [1; 2]. Проте реальна цифра переселенців наразі невідома через брак налагодженої національної системи реєстрації.

Значна частина ВПО оселилась у районах, близьких до зони конфлікту. Вони мешкають у своїх рідних чи знайомих, знімають житло або перебувають у місцях, спеціально облаштованих для переселенців. Наявні процеси й реверсного переселення, особливо у Донецьку область [3; 4].

Поява ВПО – виклик для України та її соціальної політики, системи соціальних служб та соціальних працівників, адже чинна в країні система соціальної підтримки не передбачала роботи з такою групою клієнтів, а фахівці не були підготовлені для неї, не володіли належним методологічним інструментарієм для роботи.

Потреби та проблеми ВПО у різних країнах світу вивчали Е. Ліндгрєн [5] та інші. За визначенням зарубіжних науковців (зокрема, К. Лай та Б. Толіашвілі [6]), переміщення порушує соціальну екологію людини, зумовлює депривацію, соціальне виключення, посилює ризики насильства та виникнення психологічної «пастки бідності» (пастки утриманства), і тому зумовлює потребу в допомозі з боку соціальних працівників. Шляхи вирішення проблем та задоволення потреб ВПО розглядали в контексті інтеграції як такої, розвитку місцевих громад [6], захисту прав дітей, роботи з жінками тощо. Таким чином, вивчення проблем і потреб ВПО, програм для цієї вразливої групи не є новою практикою в світі. Тому Україні при плануванні своїх соціальних програм доцільно скористатися міжнародним досвідом. Актуальним видається осмислення перших кроків української практики соціальної підтримки ВПО, надання їм послуг кризового втручання й первинного психологічного консультування, співставлення вітчизняного досвіду із міжнародним.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити ключові характеристики соціальної підтримки ВПО. Для цього необхідно виконати ряд завдань: проаналізувати основні соціальні проблеми переміщених осіб; узагальнити ключові підходи до соціальної роботи з цією вразливою групою, а також практику застосування різних інтервенцій, і на цій основі охарактери-

зувати соціальну допомогу, спрямовану на задоволення потреб ВПО з тимчасово окупованої території Криму, Донецької і Луганської областей. Дослідження ґрунтується на аналізі вітчизняних і міжнародних нормативно-правових документів, а також напівструктурованих інтерв'ю з представниками державних та недержавних організацій, які надають послуги ВПО.

Права і свободи внутрішньо переміщених осіб та особливості роботи з ними закріплені в таких міжнародних документах, як «Керівні принципи з питань про переміщених осіб всередині країни» УВКБ ООН та IV Женевська конвенція.

Міжнародний досвід показує, що вирішення проблем та задоволення потреб ВПО є предметом професійної діяльності соціальних працівників. Соціальна підтримка ВПО у світі почала розвиватися фактично відразу після Другої світової війни і сьогодні регулюється таким міжнародним документом, як «Переміщені особи», ухваленим у 2012 р. Міжнародною федерацією соціальних працівників [7]. У документі йдеться про те, що робота з переміщеними особами повинна спрямовуватися на забезпечення стійкості, подолання залежності від гуманітарної допомоги, відновлення виробничого потенціалу, відновлення соціально-культурних та громадських структур, а також особистої та колективної спроможності активно сприяти національному та регіональному розвитку. Метою соціальної роботи в таких випадках є сприяння незалежності та розвитку громад, а не їх виживання. Відповідно, послуги для переміщених осіб повинні бути колективними та системними, а не фрагментарними, і надаватися у вигляді разових послуг від приватних осіб.

На соціальні аспекти проблеми внутрішньо переміщених осіб та соціально-психологічне консультування цієї групи осіб звертає увагу й Всесвітня організація охорони здоров'я у своїх методичних рекомендаціях, зокрема щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам [8].

Аналіз програм, які застосовувалися у роботі з вимушено переміщеними особами та впроваджувалися державними й недержавними організаціями різних країн світу, дає підстави виокремити з-поміж них загальні та специфічні [9]. До загальних програм належать ті, що стосуються: 1) наявних умов (представництво інтересів, аутріч-робота, гуманітарна допомога, охорона здоров'я, покращення наявних умов життя); 2) попереднього досвіду людей (консультування при травмі, реабілітація, підтримка, соціальні та рекреаційні програми); 3) ситуації в групі (самопоміччя, розвиток громад, побудова стосунків у громаді); 4) майбутніх потреб (освіта, розвиток навичок та розбудова громад, формування наступних поколінь у таборах). До специфічних програм можна віднести ті, що стосуються: 1) сім'ї та окремих її членів (навчальні та психосоціальні програми для дітей, послуги для жінок, послуги для сімей, програми воз'єднання сімей, специфічні програми окремих країн); 2) специфічних потреб (репатріація та реінтеграція, інтеграція, права людини, орієнтація в нормативному полі) [7; 9].

Аналіз літератури та документів засвідчив, що у роботі з ВПО соціальні працівники можуть застосовувати різні стратегії втручання. За тривалістю їх можна умовно поділити на:

- короткострокові (кризове втручання, аутріч-робота, орієнтована на завдання модель соціальної роботи);
- довгострокові, орієнтовані на системно-екологічну модель соціальної роботи, в основі яких перебувають концепція «людина в оточенні» [10] та концепція «економічної спроможності» [11].

У кризовому втручанні доцільно використовувати такі техніки підтримки: надання інформації та інструкцій (куди звертатися, де і яку допомогу можна отримати, як використовувати техніки відновлення тощо); використання малюнків, буклетів та інших засобів комунікації (дорожні карти, брошури, Інтернет); визначення можливої підтримки з боку

інших людей; вербалізація емоційних станів; допомога клієнтові у визначенні можливих дій та стратегій поведінки; надання достатнього часу; використання рефлексії; визначення проблеми такою, що є складною і не має розв'язання; досягнення домовленостей щодо порядку подальшої роботи; постійний перегляд процесу роботи [10; 12]. Варто зауважити, що при використанні кризового втручання соціальний працівник не впливає на саму кризу чи психотравмуючу подію, а працює лише з її наслідками. Під час кризового втручання соціальні працівники займають директивну позицію і беруть відповідальність на себе.

Аутріч-робота передбачає надання послуги соціальним працівником за межами соціального закладу, у місцях розташування ВПО. К. Лай та Б. Толіашвілі визначають її як «мобільні інтервенції» [6]. Аутріч-працівники надають послуги у місцях компактного проживання ВПО (таборах тощо).

Орієнтована на завдання модель ґрунтується на тактиці «маленьких кроків», коли поступово виконуються певні завдання із відновлення соціального функціонування людини. Ці завдання визначаються під час зустрічі людини (родини) із соціальним працівником і виконуються поступово між зустрічами.

Довгострокові стратегії втручання [6] виходять із того, що допомога ВПО має бути багаторівневою (індивідуальна допомога, зв'язок з громадою і представництво інтересів, участь у колективних політичних діях) та орієнтованою на відновлення зв'язків між людиною і соціальними системами, побудову місцевих систем підтримки, залучення ресурсів громади, зокрема волонтерів, до допомоги людям, які опинилися за межами звичного середовища і відносин. Деякі автори наполягають, що сталі ефективні результати допомоги переміщеним особам, які постраждали унаслідок військових дій, можливі лише за умови застосування підходу, орієнтованого на розвиток громади, або локальних форм підтримки.

В Україні потреби ВПО і форми їх соціальної підтримки залишаються маловивченими. Адже організації, які безпосередньо працюють з переміщеними особами, фіксують тільки інформацію від тих осіб, хто до них звернувся. Так, одна з представниць громадської ініціативи розповіла в інтерв'ю таке: *«Ми вивчаємо потреби відповідно до запитів громадян — люди звертаються до нас у пошуках роботи, консультацій, допомоги — ми їм це надаємо. Відповідно, робимо собі певні записи, помітки — скільки людей звернулося на день, місяць, на які професії є попит, хто влаштувався, хто ще шукає роботу. Проводимо постійний моніторинг нашої діяльності та моніторинг запитів»*.

Інша респондентка повідомила, що їх організація отримує інформацію як від самих переміщених осіб, так і з інших джерел: *«Ми спілкувалися не тільки з самими переселенцями, але й з активістами, які також займалися допомогою переселенцям, ретельно перевіряли всю інформацію; направляли запити в ОДА, спілкувалися з місцевими депутатами, дізнавалися про кількість та потреби переселенців»*.

У липні 2014 р. ГО «Український інститут соціальних досліджень імені О. Яременка» провів швидку оцінку ситуації та потреб ВПО. За цією оцінкою, задоволено «сьогоденні потреби виживання» (дах, їжа, одяг, безпека, первинна медична допомога, можливості звернення за державною соціальною допомогою тим, хто має на неї право, допомога у працевлаштуванні), а також надано психологічну допомогу, юридичні консультації, дружню підтримку волонтерів тощо [13].

Окремо УВКБ ООН проведено експертну оцінку потреб ВПО, за результатами якої, до першочергових потреб належать: гуманітарні (їжа та одяг), медичні, житлові, юридичні (відновлення документів), та психологічні. Другорядними, проте не менш важливими, є такі потреби: економічні (пошук роботи та працевлаштування), юридичні (представництво інтересів у суді, юридичні консультації щодо відновлення приватної власності, бізнесу, переєстрації підприємств тощо), політичні (реалізація виборчого права тощо), соціальні

(відновлення соціального статусу, участь у житті місцевої громади, толерантне ставлення з обох сторін, рівний доступ до суспільних благ), культурні та освітні [3]. За принципом самозаповнення онлайн-опитувальника проведено ще одне дослідження потреб ВПО [14]. Варто зауважити, що результати цих досліджень мають ряд обмежень і не відображають загальну ситуацію щодо проблем ВПО в Україні, адже не було проведено ані комплексного репрезентативного дослідження, ані реальної індивідуальної оцінки потреб, яку мали б здійснити професійні соціальні працівники.

Визначені у процесі швидкої оцінки, експертного опитування та проведених інтерв'ю потреби ВПО в Україні не відрізняються від описаних у зарубіжній літературі. За винятком потреб, сформульованих дослідниками ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» як «формування ціннісних орієнтацій: ідентичності з Україною, патріотизму, толерантності, правової культури тощо» [13].

Аналіз документів і проведення інтерв'ю переконують, що система державних соціальних закладів та відомств виявилася нездатною оперативно реагувати на появу нової соціальної проблеми. Державні структури не були достатньо гнучкими для створення системи комплексної допомоги, хоча переселенці, за даними досліджень [13], очікували, насамперед, допомоги від держави. Значну частину роботи щодо допомоги біженцям взяли на себе волонтери і громадські організації, частково підтримані міжнародними партнерами.

Опитування представників громадських і державних організацій свідчить, що найбільш поширеною на сьогодні є діяльність, яка стосується покращення умов ВПО (гуманітарна допомога, покращення наявних умов життя в місцях компактного проживання); попереднього травматичного досвіду (консультування при травмі та робота з посттравматичним стресовим розладом, перша психологічна допомога); сімей з дітьми та окремих її членів (забезпечення догляду за дітьми, доступу до освіти); специфічних потреб (орієнтація в нормативному полі).

Так, у місці масового перебування внутрішньо переміщених сімей з дітьми в Луганській області було створено інформаційно-консультаційний пункт, розташований в окремому приміщенні та обладнаний меблями для проведення консультацій. У інформаційно-консультаційному пункті наявний комп'ютер, ноутбук, принтер, сканер, ксерокс, телефонний зв'язок, доступ до мережі Інтернет. Основні послуги інформаційно-консультаційного пункту: консультації фахівців (соціальні працівники, психологи, юристи), переадресація (до компетентних соціальних та інших служб), ксерокопії та сканування документів (для відновлення документів, отримання соціальних виплат тощо); запис інформації на зовнішні носії (для надсилання в компетентні органи для відновлення документів, отримання соціальних виплат тощо); зв'язок з близькими (через телефон, соціальні мережі, електронну пошту тощо), надання можливості для перегляду оперативних новин з рідного міста, надання можливостей для перегляду розкладу руху транспорту (потяги, автобуси), придбання квитків.

На національному рівні – на сайтах Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України та інших – активно поширюється інформація, куди ВПО можуть звернутися з тих чи інших питань (відновлення документів, оформлення грошової допомоги, переоформлення пенсії тощо). Проте це звичайні послуги інформування, і вони є далекими як від моделей кризового втручання, так і довгострокових інтервенцій, що сформувались у практиці міжнародної соціальної роботи. У державних соціальних службах обмаль спеціалістів, які мають належний рівень підготовки із сучасної соціальної роботи, володіють певними техніками, необхідними для здійснення ефективного втручання у кризову ситуацію, мають навички роботи у надзвичайних ситуаціях.

Вагому частину із здійснення первинної соціальної підтримки взяли на себе психологи, хоча, як видно з інтерв'ю з представниками громадських організацій, переміщені особи потребують більше соціально-побутових та організаційно-розпорядчих послуг, аніж психологічного консультування. Це підтверджується й результатами дослідження «ВІЛ-сервіс для вимушених переселенців з числа уразливих до ВІЛ-інфекції груп», проведеного в жовтні 2014 р. [4]. За цими даними, у ВПО спостерігався пріоритетний інтерес до гуманітарної продуктової допомоги та базових соціальних послуг: сприяння у пошуку житла, оформленні соціальних виплат, відновленні документів. Водночас надання першої психологічної допомоги, яку активно виконували психологи, належить також і до обов'язків соціальних працівників.

Аналіз практики підтримки переселенців продемонстрував, що волонтерським організаціям бракує системного підходу та кваліфікованих фахівців. Залучення міжнародних донорських організацій, хоча воно є важливим для розв'язання матеріальних проблем, не може замінити налагодження адекватної національної відповіді на кризу, зумовлену воєнно-політичним конфліктом.

Ще одним викликом, що постав перед соціальною роботою, можна вважати філософію побудови системи соціальної інтеграції ВПО. За даними дослідження, цим особам притаманний переважно споживацький підхід, специфічні ціннісні орієнтації і звужене «бачення майбутнього» [13]. Відтак побудову професійної соціальної підтримки ВПО доцільно ґрунтувати на ідеї, що соціальна інтеграція та адаптація не повинні орієнтуватися на планове задоволення потреб і, відповідно, породжувати утриманство і залежність від допомоги соціальних працівників або волонтерів. Натомість інтервенції соціальних працівників, спрямовані на розв'язання проблем ВПО, мають стати поштовхом цим особам до активних дій: пошуку роботи, доступного житла, соціального та культурного розвитку, участі в житті громади тощо. Це актуалізує звернення системи соціальної підтримки ВПО, яка лише формується нині, до основної ідеї сучасної професійної соціальної роботи, ідеалом якої слугує імпаурмент, активізація клієнтів та їх звільнення від потреби у соціальних працівниках.

Такі виклики посилюють вимоги до підготовки соціальних працівників, навчання їх навичкам активізації клієнтів і застосування техніка, орієнтованої на вирішення завдань роботи, вміння будувати непатерналістські стосунки з клієнтами, вміння відрізнити ситуації, в яких фахівці можуть дотримуватися директивних підходів (наприклад, під час кризової опіки), від тих, коли слід застосовувати недирективні підходи. З іншого боку, соціальні працівники повинні опанувати стратегії й тактики розвитку громад, формування їх соціального капіталу й здатності до самоактивізації, залучення ресурсів громади, формування команди волонтерів тощо. Це дає підстави вважати, що соціальна робота в Україні на даному етапі ще не сформувалася як професійний проект.

Висновки. У науковій літературі та міжнародних документах міститься розгорнуте теоретико-методологічне обґрунтування соціальної підтримки ВПО. Воно базується на тому, що переміщення порушує соціальну екологію людини, зумовлює депривацію, соціальне виключення, посилює ризики насильства та виникнення психологічної «пастки утриманства» тощо. Відтак соціальна підтримка переміщених людей повинна спрямовуватися на подолання залежності від гуманітарної допомоги, відновлення трудового потенціалу, відновлення соціально-культурних та суспільних зв'язків, ефективного самоменеджменту, тобто активізації та надання повноважень (імпаурменту).

Міжнародний досвід свідчить, що у роботі з ВПО практикують як короткострокові (кризове втручання, аустріч-робота, орієнтована на завдання модель соціальної роботи), так і довгострокові стратегії втручання, орієнтовані на системно-екологічну модель соціальної роботи та розвиток громад.

Поява внутрішньо переміщених осіб у нашій країні стала викликом для багатьох усталених практик і яскраво показала неготовність державних соціальних служб до переорієнтації на нові групи клієнтів і забюрократизованість громіздкої управлінської системи. Вона також продемонструвала недостатню професійну компетентність соціальних працівників і виявила потребу у зміні деяких аспектів їх підготовки, зокрема для здійснення мобільних інтервенцій. Наразі Україні при плануванні своїх програм для ВПО доцільно брати до уваги міжнародний досвід.

Подальшого дослідження потребують як питання ефективності чинних короткострокових соціальних програм підтримки ВПО, так і аналіз можливостей для впровадження довгострокових програм розвитку економічного потенціалу ВПО.

Список використаних джерел

1. Internal Displacement Statistics in Ukraine [Електронний ресурс] / The United Nations High Commissioner for Refugees, 2015. – Режим доступу : <http://bit.ly/1zuL3nH>
2. Research of the needs of internally displaced persons in Ukraine [Електронний ресурс] / Labor and Health Social Initiatives, 2015. – Режим доступу : <http://bit.ly/1E0y1Fe>
3. Попередній аналіз та оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [Електронний ресурс] / Регіональне представництво УВКБ ООН у Білорусі, Молдові та Україні, жовтень, 2014. – Режим доступу : <http://unhcr.org.ua/attachments/article/1232/IDPUKR.pdf>
4. Резюме аналитического отчета по результатам операционного исследования «ВИЧ-сервис для вынужденных переселенцев из числа уязвимых к ВИЧ-инфекции групп» / И. Демченко и др.; МБФ «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине». – К., 2014. – 15 с.
5. Lindgren E.R. The Internally Displaced People of Colombia / E.R. Lindgren. – Goteborgs Universitet, 2013. – 65 p.
6. Lai K. Community-based Programme for War-affected Children: the Case of Georgia / K. Lai, V. Toliashvili // Social Work and Social Policy in Transition. – 2010. – Vol. 1, Issue 2. – P. 92–118.
7. Displaced Persons [Електронний ресурс] / International Federation of Social Workers, 2012. – Режим доступу : <http://ifsw.org/policies/displaced-persons>
8. Первая психологическая помощь : руководство для работников на местах. – Женева : ВОЗ, 2014. – 76 с.
9. Cox D. The Field of Displacement and Forced Migration : Programs and Strategies / Cox D., Pawar M. // International Social Work : Issues, Strategies, and Programs. – London: Sage, 2006. – P. 291–323.
10. Staub-Bernasconi S. Social Work as Discipline and Profession / S. Staub-Bernasconi // Theories and methods of social work. Exploring different perspectives ; ed. V. Leskosek. – Ljubliana : Faculty of Social Work, 2009. – P. 9–30.
11. Petrini B. Employment and Livelihoods of Sudanese Refugees in Cairo / B. Petrini // Oxford Monitor of Forced Migration. – 2014. – Vol. 4, No. 1. – P. 51–56.
12. Ramon Sh. Social Work, Political Conflict and Displacement / Sh. Ramon, R.A. Maglajlic // The SAGE Handbook of International Social Work. – London, SAGE, 2012. – P. 311–324.
13. Балакірева О. Спектр проблем вимушених переселенців в Україні: швидка оцінка ситуації та потреб [Електронний ресурс] / О. Балакірева // Вимушені переселенці в Україні: питання термінового та середньострокового реагування : мат. круглого столу (9 липня 2014 р.). – Режим доступу : <http://www.uisr.org.ua/news/36/83.html>
14. Research of the needs of internally displaced persons in Ukraine [Електронний ресурс] / Labor and Health Social Initiatives, 2015. – Режим доступу : <http://bit.ly/1E0y1Fe>

References

1. Internal Displacement Statistics in Ukraine. The United Nations High Commissioner for Refugees, 2015, available at: <http://bit.ly/1zuL3nH>
2. Research of the needs of internally displaced persons in Ukraine. Labor and Health Social Initiatives, 2015, available at: <http://bit.ly/1E0y1Fe>
3. *Poperednii analiz ta otsinka potreb vnutrishn'o peremishchenykh osib (VPO). Regional'ne predstavnytstvo UVKB OON u Bilorusi, Moldovi ta Ukraini, zhovten', 2014* [Preliminary analysis and needs assessment of internally displaced persons (IDP). Regional office of UNHCR in Belarus, Moldova and Ukraine, October, 2014], available at: <http://unhcr.org.ua/attachments/article/1232/IDPUKR.pdf> [in Ukrainian]
4. *Rezyume analiticheskogo otcheta po rezul'tatam operatsionnogo issledovaniya «VICH-servis dlya vynuzhdenykh pereselentsev iz chisla uyazyimykh k VICH-infektsii grupp». I. Demchenko i dr.; MBF «Mezhdunarodnyi Al'yans po VICH/SPID v Ukraine»* [Analytical report summary on the results of operational research on «HIV-service for internally displaced persons from HIV vulnerable groups»; I. Demchenko, etc.; ICF «International Alliance on HIV/AIDS in Ukraine»]. Kiev, 2014, 15 p. [in Russian]
5. Lindgren E.R. The Internally Displaced People of Colombia. Goteborgs Universitet, 2013, 65 p.
6. Lai K., Toliashvili B. Community-based Programme for War-affected Children: the Case of Georgia. *Social Work and Social Policy in Transition*, 2010, Vol. 1, Issue 2, pp. 92–118.
7. Displaced Persons. International Federation of Social Workers, 2012, available at: <http://ifsw.org/policies/displaced-persons>
8. *Pervaya psikhologicheskaya pomoshch': rukovodstvo dlya rabotnikov na mestakh* [First psychological aid : guide for field workers]. Zheneva, VOZ, 2014, 76 p. [in Russian]
9. Cox D., Pawar M. The Field of Displacement and Forced Migration: Programs and Strategies. *International Social Work: Issues, Strategies, and Programs*. London, Sage, 2006, pp. 291–323.
10. Staub-Bernasconi S. Social Work as Discipline and Profession. Theories and methods of social work. Exploring different perspectives. Ed. V. Leskosek. Ljubliana, Faculty of Social Work, 2009, pp. 9–30.
11. Petrini B. Employment and Livelihoods of Sudanese Refugees in Cairo. *Oxford Monitor of Forced Migration*, 2014, Vol. 4, No. 1, pp. 51–56.
12. Ramon Sh., Maglajlic R.A. Social Work, Political Conflict and Displacement. *The SAGE Handbook of International Social Work*. London, SAGE, 2012, pp. 311–324.
13. Balakireva O. *Spektr problem vymushenykh pereselentsiv v Ukraini: shvydka otsinka situatsii ta potreb* [Range of problems of internally displaced persons in Ukraine: quick assessment of the situation and needs]. *Vymusheni pereselentsi v Ukraini: pytannya terminovogo ta seredn'ostrokovogo reaguвання: mat. kruglogo stolu (9 lypnya 2014 r.)* [Internally displaced persons in Ukraine: the matter of urgent and medium-term responses: Mat. round table (July 9, 2014)], available at: <http://www.uisr.org.ua/news/36/83.html>
14. Research of the needs of internally displaced persons in Ukraine. Labor and Health Social Initiatives, 2015, available at: <http://bit.ly/1E0y1Fe>

Отримано 20.04.15

Семыгина Т.В., докт. полит. наук, профессор кафедры социальной работы и практической психологии Академии труда, социальных отношений и туризма, Гусак Н.Е., канд. социол. наук, руководитель Школы социальной работы имени профессора Владимира Полтавца, Национальный университет «Киево-Могилянская академия»,

Трухан С.О., специалист по мониторингу Международной общественной организации «Социальные инициативы в сфере охраны труда и здоровья» (Киев)

СОЦИАЛЬНАЯ ПОДДЕРЖКА ВНУТРЕННЕ ПЕРЕМЕЩЕННЫХ ЛИЦ

Рассмотрены проблемы внутренне перемещенных лиц, описаны международный и отечественный опыт работы с ними, приведены ключевые интервенции в социальной работе с внутренне перемещенными лицами. Отмечено, что система социальной поддержки таких лиц должна строиться на идеях активизации и освобождении от потребности в социальных работниках.

Ключевые слова: внутренне перемещенные лица (ВПЛ), социальная поддержка, профессиональная социальная работа.

Semigina T.V., Dr. Habil. (Political Sciences), professor, department of social work and practical psychology, Academy of Labour, Social Relations and Tourism,

Gusak N.Ye, PhD. (Sociology), head of Volodymyr Poltavets School of Social Work, National University «Kyiv-Mohyla Academy»,

Trukhan S.O., monitoring specialist, International Non-Government Organization «Labor and Health Social Initiatives» (Kyiv)

SOCIAL SUPPORT OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

Authors consider the problems and needs of internally displaced persons, describe international and domestic experience of work with them, suggest key interventions in social work with internally displaced persons. The article emphasizes that the social support system of such persons should be based on modern ideas revitalization and liberation from the need for social workers.

Keywords: internally displaced persons (IDPs), social support, professional social work.